

Voor het Presidium van 12 augustus

Geachte leden van het Presidium,

De aanleiding voor het houden van een informerende Politieke Markt over het onderwerp Biodiversiteit en klimaatbestendigheid is dat (1) wij ons zorgen maken over de sterk verstoorde kringloop waaruit de laatste jaren steeds meer dieren, planten en bloemen verdwenen zijn en (2) wij ons zorgen maken over o.a. de wateroverlast, hitte en droogte waar onze gemeente mee te maken heeft.

Vorig jaar mei verscheen het alarmerende rapport van IPBES (Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en EcoSysteemdiensten), waarin wetenschappers wereldwijd waarschuwen voor het uitsterven van een miljoen dieren- en plantensoorten. Planten die bewerkt zijn met gif hebben er bijvoorbeeld voor gezorgd dat bijen massaal verzwakken en sterven. Deze bijen zorgen voor de bestuiving van gewassen en zij zijn een onmisbare schakel in de kringloop. Door onder andere het verdwijnen van de bijen worden ook andere dieren en planten (en bloemen) met uitsterven bedreigd, waardoor het natuurlijke evenwicht nog verder verstoord wordt. Dit heeft vervolgens impact op het ontstaan van plagen, maar o.a. ook impact op voedselproductie. Het wordt tijd dat wij anders leren omgaan met onze natuur.

Dit laatste ook met betrekking tot de hitte, droogte en de wateroverlast waar we als gevolg van klimaatverandering mee te maken hebben. Record na record wordt verbroken qua hitte en droogte, maar wateroverlast in onze gemeente, en specifiek onze stad, komt steeds vaker voor.

De gemeente Hengelo is al bezig de eerdergenoemde problemen te mitigeren. De groene bushokjes worden meegenomen bij de aanbestedingen volgend jaar. Daarnaast doet Hengelo mee aan Operatie Steenbreek en Hengelo gaat over op ecologisch bermbeheer. Maar er zijn zoveel meer onderwerpen die raken aan biodiversiteit en klimaatbestendigheid en waar we mee aan de slag kunnen. Bijvoorbeeld door mee te doen aan het plan van de provincie om extra bomen te planten. Het zou nuttig zijn om dit onderwerp eens breed te bespreken in een PM die door raadsleden, ambtenaren, inwoners en andere belanghebbenden bezocht kan worden, zodat we op een andere manier leren kijken naar onze natuur.

De PM wordt begeleid door Eddy Schabbink, senioradviseur bij IPC Groene Ruimte. Hij heeft een duidelijke en heldere visie op het gebied van de huidige en toekomstige integrale duurzame buitenruimte (groene ruimte, schone en klimaatbestendige stad). Ontwikkelingen gaan snel en ze zijn bijna niet bij te houden. Toch wordt van ons verwacht dat wij een visie ontwikkelen en doelstellingen bepalen. Daarom deelt Eddy Schabbink zijn kennis die bijdraagt aan een duurzame, toekomstbestendige en gezonde leefomgeving met ons. Ook is hij bezig met het ontwikkelen van innovaties voor de transitie van een lineaire naar een circulaire samenleving/economie. Een andere kijk op de natuur is het begin van het veranderingsproces waarmee wij aan de slag moeten.

Tot slot zal in deze PM ambtelijk verteld worden wat de ontwikkelingen zijn in Hengelo en wat er al gerealiseerd is.

De datum van deze informatieve PM is dinsdag 22 of woensdag 23 september van 19.00 tot 21.30.

Wij wachten uw reactie af.

Rik Oude Munnik, D66
Marie-José Huis in 't Veld, SP

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Programma Nieuwe Energie en Bestedingsplan 2020	3067118		19 mei 2020

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij informeren wij u over de voortgang van het programma Nieuwe Energie Hengelo (NEH) 2017-2021 en het bestedingsplan 2020. Dat doen we in het Jaarplan Duurzaamheid 2020, dat u als bijlage bij deze brief aantreft

In het jaarverslag 2019 rapporteren wij u over de resultaten van het afgelopen jaar op het gebied van duurzaamheid. In deze brief kijken we – ook in het bredere perspectief van duurzaamheid – naar de uitvoeringsagenda NEH 2020 en verder.

In vervolg op de uitvoeringsagenda's NEH 2018 en 2019 werken wij aan een aantal kernprojecten die direct of indirect voortkomen uit het Klimaatakkoord, de beleidsvoornemens in het coalitieprogramma 2018 - 2022 en reeds eerder ingezette activiteiten. In de afgelopen twee jaar was de focus vooral gericht op energie, met name energiebesparing en duurzame energieopwekking (warmte en elektriciteit). In 2020 werken we naast genoemde energie gerelateerde activiteiten, aan de verbreding van duurzaamheid, zoals de Global Goals, duurzaam inkopen, duurzame mobiliteit en de klimaatbestendige stad.

Wij hebben de intentie om de vastgestelde middelen behorende bij het programma Nieuwe Energie Hengelo en de middelen voor duurzaamheid uit de beleidsbegroting 2020-2023, voor de jaarschijf 2020 in te zetten. Dit in overeenstemming met de activiteiten uit de uitvoeringsagenda. Ook willen dit jaar concreet investeringsmiddelen inzetten. De toelichting op de bestedingsvoorstellen vindt u in het jaarplan.

De inzet van middelen wordt in de begroting vertaald door dit onderdeel te maken van de eerstvolgende verzamelwijziging van de beleidsbegroting 2020.

Vervolg

Na de zomer van 2020 willen wij graag nader met u van gedachten wisselen over de invulling van het thema duurzaamheid in brede zin en de eventuele financiële consequenties daarvan.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

2

3067118

de burgemeester,



[Signature]

De heer S.W.J.G Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Jaarplan Duurzaamheid 2020

Samen werken aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo

**Uitvoeringsagenda
Nieuwe Energie Hengelo 2020**

Bestedingsplan 2020



Inhoudsopgave

Inleiding	3
Context	4
Uitvoeringsagenda NEH 2020	5
Bestedingsplan duurzaamheid 2020	8
Personele inzet	12
Nawoord	13
Bijlage: Infographic NEH en communicatiestrategie	14

'Be the change you want to see in the world'
Mahatma Ghandi

Inleiding

Voor u ligt het jaarplan Duurzaamheid 2020 met daarin opgenomen de Uitvoeringsagenda Nieuwe Energie Hengelo en het Bestedingsplan voor dit jaar. Dit jaarplan geeft een overzicht van de activiteiten op het gebied van duurzaamheid waaraan in 2020 wordt gewerkt en een overzicht van de voorgenomen bestedingen van de beschikbare middelen. Tevens wordt een doorkijk gegeven naar de jaren 2021 en 2022.

We werken aan verschillende activiteiten die betrekking hebben op energie, maar ook aan de verbreding naar andere aspecten van duurzaamheid, zoals mobiliteit en klimaatbestendigheid. We werken dit nader uit in een brede duurzaamheidsvisie, waarmee we dit jaar een start maken.

Er gebeurt heel veel en op alle niveaus (landelijk, provinciaal, regionaal en plaatselijk) vinden ontwikkelingen plaats die invloed hebben op beleidskeuzes, maar ook op de werkzaamheden. Andersom hebben de keuzes die we nu maken en activiteiten die we nu uitvoeren invloed op de lange termijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het aardgasvrij maken in de proeftuin de Nijverheid. De keuzes die we hier maken en de wijze waarop we die uitwerken vormen een solide basis voor de aanpak van de rest van Hengelo.

Wij zoeken de balans tussen grootschalige langlopende trajecten en kleine, direct toepasbare maatregelen. Ook kijken we naar verantwoorde besteding van de beschikbare middelen, zodat we deze zowel op korte als ook op langere termijn effectief en efficiënt kunnen inzetten.

Er wordt veel van de gemeente gevraagd. Dit alles kunnen we en willen we natuurlijk niet alleen doen. Daarom werken we samen met overheden, maatschappelijke instanties, bewoners en bedrijven aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo.



Context

In het coalitieprogramma van het college is het thema duurzaamheid een belangrijk speerpunt. In overeenstemming met de wens van de raad is een uitwerking voor het speerpunt energie gemaakt. Het thema energie is onderdeel van de bredere beleidsopgave van verduurzaming van Hengelo. De energieopgave is vertaald in een integraal programma over de energietransitie. Dit programma Nieuwe Energie Hengelo (NEH) 2017-2021 'Samen werken aan een gezond, groen, en energieneutraal Hengelo' is op 26 september 2017 door de raad als kaderstellend vastgesteld. De speerpunten van het programma NEH volgen de inhoud van het coalitieprogramma waarin aandacht wordt gevraagd voor onderwerpen zoals de verduurzaming van bedrijfsterreinen en de realisatie van windmolens.

De Hengelose Uitvoeringagenda 2020 sluit aan op het Klimaatakkoord, het programma Nieuwe Energie Overijssel, dat begin 2017 door Provinciale Staten is vastgesteld en de concept Regionale Energie Strategie Twente (RES-T).

In het programma NEH 2017-2021 zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Jaarlijkse energiebesparing van 2%
- 20% duurzame opwekking in 2023 en 40% in 2030
- 100% energieneutraal in 2050
- 45% (3.000) bestaande koopwoningen in Hengelo is gemiddeld naar label B gebracht.

Op vier resultaatgebieden (gebouwde omgeving, hernieuwbare energieopwekking, duurzame mobiliteit en energie-infrastructuur) wordt gewerkt aan de realisatie van diverse projecten om deze doelstellingen te bereiken. Daarnaast werken we aan de verbreding van duurzaamheid. De projecten waaraan in 2020 wordt gewerkt zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda Nieuwe Energie Hengelo 2020.

Bij de vaststelling van het programma NEH is verzocht om jaarlijks de voortgang, de middelenbesteding en de stand van de projecten met de raad te delen.

Met dit jaarplan worden het college en de raad geïnformeerd over de projecten uit het programma NEH voor 2020. De resultaten over 2019 worden afzonderlijk gerapporteerd in het jaarverslag.

In dit jaarplan wordt ook een voorstel gedaan om de beschikbare middelen te oormerken voor het jaar 2020. De voorgestelde inzet van middelen wordt in de begroting vertaald door dit onderdeel te maken van de eerstvolgende verzamelwijziging van de beleidsbegroting 2020.

In het Rekenkameronderzoek werd gesteld dat de aanpak van het energie-actieplan 2017-2021 als voorbeeld kan dienen bij het opstellen van een bredere duurzaamheidsvisie. Bij de verdere inhoud van deze bredere visie wordt de raad in 2020 betrokken. Dit conform de aanbevelingen van de Rekenkamer en de motie van de raad.

Uitvoeringsagenda

Programma Nieuwe Energie Hengelo 2020

Uitvoeringsagenda NEH 2020

De infographic “Projecten 2019-2021” (bijlage 1) geeft weer hoeveel activiteiten c.q. projecten voor 2019 en verder in het programma NEH zijn opgenomen. Dit overzicht is inclusief de vertaling van het coalitieprogramma naar een uitvoeringsagenda. Deze lijst is omvangrijk en vraagt grote inzet omdat we veel willen maar ook moeten doen. Weliswaar is de personele capaciteit sinds maart 2020 uitgebreid, maar we kunnen nog niet overzien wat er op de korte en vooral langere termijn aan extra (verplichte) activiteiten bijkomt

In vervolg op de uitvoeringsagenda's NEH 2018 en 2019 werken wij aan een aantal kernprojecten die direct of indirect voorkomen uit het Klimaatakkoord, de beleidsvoornemens in het coalitieprogramma 2018 - 2022 en reeds eerder ingezette activiteiten.

In de afgelopen twee jaar was de focus vooral gericht op energie, met name energiebesparing en duurzame energieopwekking (warmte en elektriciteit). In 2020 werken we, naast genoemde energie gerelateerde activiteiten, aan de verbreding van duurzaamheid zoals de Global Goals, duurzaam inkopen, duurzame mobiliteit en klimaatbestendige stad.

Op grond hiervan stellen wij voor om uitvoering te geven aan de volgende activiteiten:

1. Invulling geven aan de bijdrage van Hengelo aan de concept Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T), in samenhang met de doelstellingen van het programma Nieuwe Energie Hengelo en het omgevingsprogramma Grootschalige opwek voor hernieuwbare energie. Dit als opstap naar het opstellen van de RES T 1.0. We zoeken locaties voor windmolens, zonnevelden op Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG) inclusief meekoppelkansen en grootschalige zon op dak
2. Opstellen transitievisie warmte (TVW) en wijkuitvoeringsplannen in samenhang met RES-T en i.s.m. Welbions, netbeheerders en afvaardiging bewonersorganisaties/bewonersinitiatieven
3. De Nijverheid Aardgasvrij (1^e Wijkuitvoeringsplan) Integrale gebiedsgerichte aanpak
 - a. Bevat meerdere deelprojecten uit deze activiteitenlijst
 - b. Huurwoningen, particuliere woningen en (fysieke) woonomgeving
 - c. Pilot voor het aardgasvrij maken i.c.m. verduurzamingsaanbod
4. Opvolging campagne *Hengelo Aardgasvrij, wij zijn er bij*
5. Doorontwikkeling Energieloket naar 3.0 , resulteert onder meer in een nieuwe website en klantcontactcentrum voor informatie en ondersteuning bij de verduurzaming van particuliere woningen.
6. Ontwikkelen financieringsinstrumentarium voor verduurzamen woningenUitvoering Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) om particuliere woningeigenaren op weg te helpen met kleine maatregelen. In totaal 7000 woningen.
7. Ontwikkelingsperspectief energiebesparing voor iedere huiseigenaar (postcodecheck-product dat inzicht biedt in mogelijkheden voor energiebesparing) i.c.m. RRE
8. Bedrijventerreinen: Kanaalzone en Westermaat Campus
 - a. Voortzetten van het initiatief van het BIT t.a.v. aanpak Bedrijvenpark Kanaalzone
 - b. Opstap naar een integrale gebiedsgerichte aanpak/aardgasvrij maken
 - c. Verduurzaming Campus i.s.m. parkmanagement
9. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed (zelf het goede voorbeeld geven) en bedrijven.
10. Strategische activiteiten (Europese Greendeal, Global Goals, voorbereiding integrale duurzaamheidsnota)
11. Integratie duurzaamheid met overig beleid zoals groen en water, binnenstad, circulaire economie, duurzaam inkopen, omgevingsvisie, innovatie (Zie ook conclusie 1 en aanbeveling 1, 8 Rekenkameronderzoek)

12. Duurzame mobiliteit inclusief laadinfrastructuur
13. Faciliteren initiatieven uit de samenleving.
14. Ontwikkelen dashboard data en monitoring (Zie ook conclusie 3,4 en aanbevelingen 4, 6, 7 Rekenkamer-onderzoek)
15. Opstellen plan van aanpak communicatie en participatie in combinatie met punt 4

Naar wat we op dit moment kunnen voorzien, verwachten we dat deze activiteiten ook in 2021 en 2022 nog steeds hoge prioriteit hebben.

NB. De activiteiten 3,5,9 en 10 kennen eigen dekkingsbronnen en komen daarom niet voor in het bestedingsplan duurzaamheid 2020, maar maken wel onderdeel uit van de inspanning en het programma NEH 2017-2021.

Bestedingsplan duurzaamheid 2020

Bestedingsplan duurzaamheid 2020

Overzicht beschikbare middelen

De beschikbare middelen behorende bij het programma Nieuwe Energie Hengelo en de middelen uit de beleidsbegroting 2020-2023 zijn in de volgende tabel samengevoegd weergegeven. De weergegeven bedragen zijn afgerond en moeten worden vermenigvuldigd met € 1.000.

Jaar	Duurzaamheidsbudget	Communicatie-budget duurzaamheid	Exploitatie uitgaven duurzaamheid in collegeprogramma	Totaal	Verplichtingen	Totaal beschikbare middelen
2020	€ 198	€ 17	€ 225	€ 440	- € 85	€ 355
2021	€ 13	€ 17	€ 300	€ 330		€ 330
2022	€ 13	€ 17	€ 375	€ 405		€ 405

In 2020 is € 68.000 aan verplichtingen vastgelegd voor de inzet van een transitie-manager en € 17.000 voor de ondersteuning op het gebied van laadinfrastructuur. In totaal komt dit op € 85.000. Dit bedrag is in de laatste kolom, totaal beschikbare middelen, in mindering gebracht. In het coalitieprogramma zijn middelen uitgetrokken voor investeringen en exploitatie-uitgaven voor duurzaamheid. De exploitatie-uitgaven lopen op tot € 375.000 in 2022 en zijn weergegeven in bovenstaande tabel. De investeringsuitgaven lopen op tot € 125.000 in 2022. In de kadernota 2020-2023 zijn voor duurzaamheid aanvullende middelen uitgetrokken voor investeringen ter grootte van € 150.000 per jaar. Op basis hiervan is voor 2020 in totaal € 225.000 beschikbaar voor investeringsuitgaven.

Hierna volgt allereerst een overzicht van voorstellen voor de besteding van de investeringsmiddelen. Daarna volgt een overzicht van de voorstellen voor besteding van de overige duurzaamheidsmiddelen zoals opgenomen in bovenstaande tabel.

Investerings

Voor het inzetten van deze investeringsbedragen wordt gedacht aan projecten die in lijn liggen met de uitvoeringsagenda. Hoewel het vooral gaat om grote langlopende projecten, willen we dit jaar ook al concrete stappen zetten:

- In 2020 starten we een pilotproject met een kleine windmolen (15-40m hoogte) en/of een klein zonnenveld op gemeenteground op een nader te bepalen locatie. E.e.a. afhankelijk van de lokale mogelijkheden. We stellen voor hiervoor € 40.000 te reserveren.
- Er wordt gewerkt aan een voorstel voor uitbreiding van het extensief maaibeheer. Eventueel kan dit op sommige locaties worden ondersteund door het inzaaien van lokale gebiedseigen zaadmengels. Voor de aankoop van deze zaden stellen wij voor eenmalig € 7.500 te reserveren.
- We werken aan een energieneutraal en aardgasvrij Hengelo, in het bijzonder aan de eerste voorbeeldwijk De Nijverheid Aardgasvrij. Het is een complex en omvangrijk proces, waarin we continu leren wat benodigd is voor de verschillende aspecten, zoals bijvoorbeeld de toe te passen techniek, te nemen maatregelen en participatie. We onderzoeken ook de investeringen die in De Nijverheid gedaan moeten worden voor de verduurzaming van woningen, bedrijven en (maatschappelijk) vastgoed. We combineren verschillende geldstromen om tot een integrale opwaardering van de wijk te komen. We stellen voor om een (bestaande) woning als aardgasvrijvoorbeeld te realiseren, waarin energiebesparende en aardgasvrij maatregelen gedemonstreerd worden. We verwachten echter dat dit niet in 2020 gerealiseerd kan worden. We doen wel de benodigde voorbereiding, zodat het in 2021 kan plaatsvinden.
- We werken aan de realisatie van grootschalige zonnenvelden en windmolens. De voorbereiding hiervan vergt echter veel tijd vanwege complexe participatieprocessen,

ruimtelijke procedures, aanbesteding, productie en uitvoering. Wij verwachten dat de realisatie in 2021/2022 kan starten en gekoppeld is aan grote investeringen op dat moment. Het vrijkomen van de investeringsmiddelen loopt echter niet synchroon met het daadwerkelijk moment van investeren. Daarom stellen wij voor de overige investeringsmiddelen van 2020 te reserveren voor dit doel en aan het eind van het jaar via een overhevelingsverzoek mee te nemen naar 2021.

- Dit voorstel tot reservering en overheveling geldt tevens voor het saldo van de bestemmingsreserve duurzaamheid, waarvan ultimo 2019 nog € 84.054 resteerde. Separate uitwerkingsvoorstellen over de inzet van deze middelen worden vooraf aan de gemeenteraad voorgelegd.

Voor de volledigheid merken wij nog op dat op dit moment nog niet valt te overzien wat de Coronacrisis voor invloed zal hebben op de investeringen. Wel is duidelijk dat dit zeker invloed heeft op de participatieprocessen die we in het kader van verschillende activiteiten organiseren.

Besteding overige financiële middelen

De besteding van de overige financiële middelen (duurzaamheidsbudget, communicatiebudget en exploitatie-uitgaven) is in lijn met het coalitieprogramma en de verplichtingen vanuit het Klimaatakkoord. De middelen worden bij voorrang gekoppeld aan de activiteiten 2020 zoals opgenomen in de Uitvoeringsagenda NEH 2020 en aan het continueren, dan wel opvolgen van al eerder uitgezette acties uit 2018-2019.

Onderstaand voorstel is bedoeld als een ontwerp bestedingsplan voor het jaar 2020. De projecten staan in aflopende volgorde van grootte van bedragen.

1. Voor de Proeftuin De Nijverheid Aardgasvrij is een bijdrage nodig voor projectmanagement. Hiervoor wordt voorgesteld om € 135.000 te oormerken in 2020. Dit bovenop de al toegekende € 4,25 miljoen, aangezien dat bedrag niet mag worden gebruikt voor projectmanagement.

We ontwikkelen samen met andere proeftuingemeenten (in samenwerking met het programma Aardgasvrije Wijken en de VNG/ Kennis en Leer Programma) gebouw gebonden financieringsinstrumentarium, bijvoorbeeld in de vorm van een overdraagbare lening die niet gekoppeld is aan de eigenaar, maar aan het gebouw. We beginnen met het opstellen van kaders en spelregels hiervoor. Verder werken we voor de Nijverheid en heel Hengelo aan de ontwikkeling van een online tool (postcode check product), om huiseigenaren een handelingsperspectief te bieden voor welke energiemaatregelen ze kunnen nemen om hun woning te verduurzamen en als opstap richting aardgasvrij.

2. In samenhang met de uitkomsten van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten, start een omgevingsproces om locaties te zoeken voor zonnevelden, windmolens en zon op dak, om invulling te geven aan de doelstellingen van het programma NEH en de bijdrage van Hengelo aan de RES-T 1.0. We betrekken hierbij de samenleving en lopende initiatieven. We stellen een zoneringskaart en een ruimtelijk- en uitnodigingskader voor zon en wind op, als opstap naar realisatie. In 2020 is € 60.000 nodig om een analyse uit te voeren naar de potentie van duurzame opwek van elektriciteit en om tot locatiekeuze te komen.
3. Voor het opstellen van een wijkuitvoeringsplan voor het gebied Twentekanaal, de ondersteuning van het initiatief van het BIT bij een bedrijvenaankpak en voor bedrijventerrein Campus wordt voorgesteld om € 40.000 te oormerken. Dit wordt gebruikt voor het uitvoeren van concrete maatregelen en waar nodig de inhuur van projectleiding en expertise. Doel is te komen tot een integrale gebiedsgerichte aanpak voor het verduurzamen van deze gebieden.
4. Voor de verplichtingen uit het Klimaatakkoord: het opstellen van een transitievisie warmte en een Regionale Energie Strategie wordt voorgesteld om € 30.000 te oormerken. Het bedrag wordt gebruikt voor de inhuur van projectleiding en expertise.
5. De verduurzaming van de maatschappij zal de komende jaren veel invloed hebben. De gevolgen hiervan raken iedereen. Daarom is het noodzakelijk de inwoners en bedrijven niet alleen adequaat te informeren, maar ook actief hierbij te betrekken. Daarom wordt voorgesteld

een plan van aanpak communicatie en participatie op te stellen. Hierin worden verschillende strategieën uitgewerkt, die ingezet kunnen worden afhankelijk van de behoefte of noodzaak. Voorbeeld daarvan is de in 2018 gestarte campagne "Hengelo aardgasvrij, wij zijn erbij". Deze bewustwordingscampagne schetst naar inwoners en bedrijven het eindbeeld aardgasvrij. Voor de uitwerking van het plan van aanpak communicatie en participatie en de voortzetting van de campagne, wordt voorgesteld om een bedrag van € 25.000 te reserveren voor de inhuur van externe expertise en de ontwikkeling van campagnematerialen en de campagne zelf.

6. Voor actief versnellen van het verduurzamen maatschappelijk vastgoed en bedrijven wordt voorgesteld om € 20.000 in te zetten voor de inzet of inhuur van expertise op dit gebied. Hierbij wordt getracht om de kosten te verrekenen met mogelijk te ontvangen subsidies. We benaderen actief bedrijven waaraan SDE+ subsidie is toegewezen (ca. 130), om ze te herinneren aan de subsidie, te ondersteunen en waar gewenst te ontzorgen bij de realisatie van hun verduurzamingsplannen (grootschalige zon op dak).
7. Naast de activiteiten die gericht zijn op energie, is het ook noodzakelijk om duurzaamheid te verbreden. Dat doen we door onderzoek naar en uitvoering geven aan samenhangende strategische activiteiten zoals de Europese Green Deal, duurzame ontwikkelingsdoelen, Global goals en de integratie van duurzaamheid met overig beleid zoals groen, binnenstad, circulair en duurzaam inkopen. Tevens starten wij met de voorbereiding voor een integrale duurzaamheidsnota. Het voorstel is om een bedrag van € 15.000 te reserveren voor inhuur van expertise, nadere onderzoeken en kennisdeling onder meer via Eurocities.
8. Voor het faciliteren van initiatieven uit de samenleving zijn eveneens middelen benodigd. Het faciliteren van initiatieven is essentieel om draagvlak en bewustwording onder inwoners en bedrijven te vergroten. Wij stellen voor hiervoor € 15.000 te reserveren. We denken hierbij onder meer aan ondersteuning van Groener Hengelo bij hun communicatieactiviteiten. Ook werken we samen met het Zonnecollectief Tuindorp om hun kennis en ervaring met het realiseren van een zonnedak in te zetten voor nieuwe projecten.
9. In het kader van de verduurzaming van mobiliteit moet elke gemeente in 2020 een dekkend plan voor laadfaciliteiten voor elektrische voertuigen ontwikkelen. Omdat hiervoor aanvullende externe expertise nodig is, stellen wij voor om een bedrag van € 10.000 te reserveren
10. Om de resultaten van de inspanningen en investeringen in energieverduurzaming te kunnen volgen en waarderen, is het noodzakelijk een goed monitoringsysteem te ontwikkelen. Voorwaarde hierbij is dat ook goede en betrouwbare gegevens beschikbaar zijn. Op verschillende niveaus (landelijk, provinciaal, regionaal en plaatselijk) wordt gewerkt aan de ontwikkeling van dergelijke datasets en monitoringsystemen. Voor de uitvoering van de hieraan gerelateerde activiteiten wordt voorgesteld om € 5.000 te reserveren, zodat we in 2020 een werkend prototype kunnen presenteren.

De bovengenoemde activiteiten en bedragen zijn in onderstaande tabel samengevat. Tevens is een eerste doorkijk gegeven naar 2021 en 2022

Bestedingsplan 2020 Bedragen x € 1000	2020	<i>2021 prognose</i>	<i>2022 prognose</i>
1. De Nijverheid Aardgasvrij	135	135	110
2. Hernieuwbare opwek: windmolens, zonnepark NIEGG	60	50	60
3. Bedrijventerreinen: Kanaalzone en Westermaat Campus	40	35	50
4. Opstellen RES-T 1.0, transitievisie warmte en wijkuitvoeringsplannen	30	30	40
5. Opstellen plan van aanpak Communicatie en participatie incl. campagne Hengelo Aardgasvrij, wij zijn er bij	25	25	30
6. Versnellen verduurzaming maatschappelijk vastgoed en bedrijven	20	15	50
7. strategische activiteiten	15	15	15
8. Faciliteren initiatieven uit de samenleving	15	10	25
9. duurzame mobiliteit	10	10	20
10. dashboard data en monitoring	5	5	5
Totaal	355	330	405

Personele inzet

Naar aanleiding van de kadernota 2020-2023 heeft de raad ingestemd met het vrijmaken van middelen voor extra personele capaciteit. De invulling hiervan is maart 2020 geëffectueerd. Zoals reeds eerder aangegeven ligt er een grote opgave op het gebied van duurzaamheid. Mocht gaandeweg blijken dat de huidige formatieruimte niet volledig invulling kan geven aan de inspanningen op langere termijn, dan wordt dit op een later moment voorgelegd aan het college en de raad. Het gaat dan om een nadere afweging van prioriteiten, de doorlooptijd van het programma óf de inzet van extra capaciteit als onderdeel van een integrale afweging.

Nawoord

In de komende jaren gaat er veel veranderen.

Met de beschreven activiteiten en de inzet van de beschikbare financiële middelen geeft Hengelo een belangrijke impuls aan de verduurzaming op vele gebieden.

De verduurzaming van de gebouwde omgeving, zoals het isoleren van woningen en energiebesparende maatregelen bij bedrijven vergt niet alleen investeringen van alle betrokkenen, maar levert ook een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid.

De komst van zonnevelden en windmolens zal grote invloed hebben op het Twentse landschap. Verantwoorde locatiekeuze, goede landschappelijk inpassing en nauwe betrokkenheid van de samenleving zijn daarbij essentieel.

De transitie naar aardgasvrij stelt de gemeente en onze inwoners en bedrijven voor grote uitdagingen. Het gaat om complexe techniekeuzes, ingrepen in de openbare ruimte en aanpassingen in woningen en bedrijven, gekoppeld aan financiële vraagstukken: Hoe houden we het haalbaar en betaalbaar?

Het klimaatbestendig maken van onze stad vergt technische ingrepen, maar levert ook positieve effecten op zoals meer water en groen en levert daarmee ook een bijdrage aan de vergroting van de biodiversiteit.

Het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed is een langlopend traject, waarbij constant afwegingen gemaakt moeten worden tussen de noodzaak en wenselijkheid van te nemen maatregelen en de daarvoor beschikbare middelen.

Ontwikkelingen in mobiliteit, zoals elektrisch rijden, zelfsturende voertuigen en duurzame (stads)logistiek zullen in de komende jaren steeds meer invloed hebben op het straatbeeld en de kwaliteit van de leefomgeving.

De circulaire economie krijgt steeds meer invloed op de dingen die we doen, kopen, maken gebruiken en afdanken. Afval wordt een grondstof en verantwoorde keuzes zullen ons handelen steeds meer gaan bepalen.

Wat de ontwikkelingen in de komende jaren ook zullen zijn, het is zeker dat de maatschappij en onze omgeving ingrijpend gaan veranderen. Die veranderingen raken ons allemaal en we moeten er ook allemaal onze bijdrage aan leveren. Dat kunnen we niet alleen, we zullen dat met elkaar moeten doen.

En daarom werken we samen aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo!

Bijlagen

Infographic Programma Nieuwe Energie Hengelo
en Communicatiestrategie

Thema: gebouwde omgeving

In 2050 is de energievraag in de gebouwde omgeving met ruim 40% gedaald ten opzichte van vandaag. Gas speelt alleen een rol tijdens koude dagen, en er is voldoende groen gas beschikbaar om hierin te voorzien. De gebouwde omgeving is CO2 neutraal.

- Collectieve aanpak (ism Duurzaam Thuis Twente)
- Energiearmoede
- Verduurzamen gemeentelijke vastgoed (DMJOP's)
- Verduurzamen Twentebad
- Metropool
- Verduurzamen Scholen
- Verduurzamen sportverenigingen
- EnergieLoket 2.0
- Verduurzaming bedrijven (terreinen)
- Bedrijven stimuleren & handhaven (oa wet Milieubeheer)
- Bijeenkomsten voor aanpak verduurzamen bedrijven terreinen (BIT en Campus)
- Renovatie Huurwoningen Welbions incl. NOM
- Verduurzamen bedrijfsvoering Gemeente Hengelo

in 2050
100%
energie neutraal

25% 25% op Warmtenet



Warmte Koude opslag



Isolatie

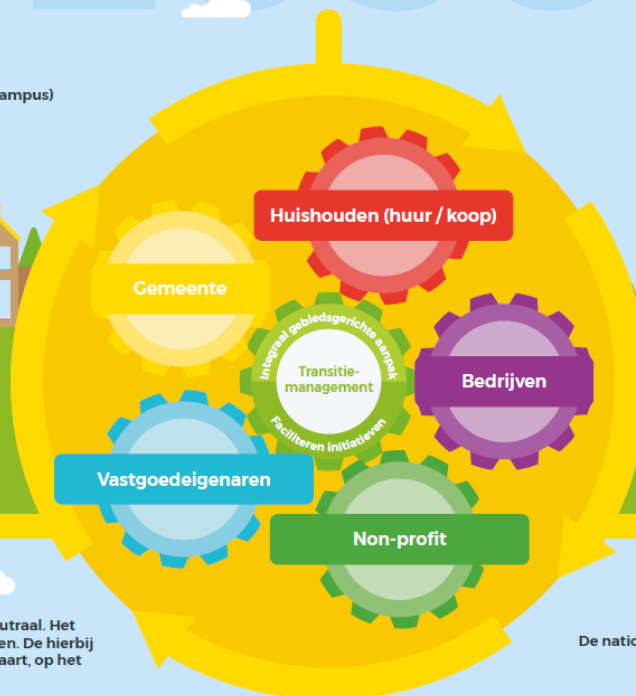


Elektrische apparaten

Projecten 2018

Nieuwe Energie Hengelo

2050



Thema: hernieuwbare opwekking

In 2050 is de vraag naar en het aanbod aan duurzame elektriciteit op elkaar afgestemd. Fossiele bronnen zijn volledig uitgefaseerd en wind, zon en waterkracht zijn de belangrijkste vervangers. Energie wordt steeds meer lokaal en regionaal opgewekt.

- Verkenning mogelijkheden en bovenregionaal draagvlak windenergie
- Haalbaarheid windenergie Hengelo
- Kansen zonne-energie aangrijpen
- Zonnevelden (en evt. wind) langs A1 en A35 en op geluidswallen [RWS]
- Haalbaarheidsonderzoek zonnepark op 'NIEGG'
- Zonnepark op eigengrond (in combinatie met 'NIEGG')
- Verduurzamen en inkoop eigen gemeentelijk energiegebruik



Fossiele bronnen volledig uitgefaseerd in 2050



Verdubbeling elektrificatie



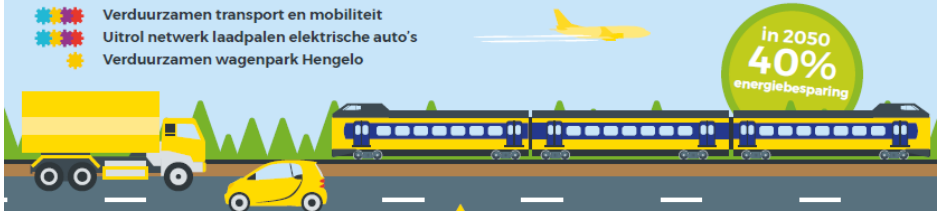
Wind, zon, waterkracht en eigen opwekking

20% duurzaam opgewekt in 2023
40% duurzaam opgewekt in 2030
100% duurzaam opgewekt in 2050

Thema: duurzame mobiliteit

Wegtransport gebruikt in 2050 geen fossiele brandstoffen meer en is CO2 neutraal. Het wegtransport schakelt grootschalig over op elektrisch aangedreven voertuigen. De hierbij benodigde laad-tankinfrastructuur wordt hiervoor aangelegd. Ook de luchtvaart, op het water en het spoor wordt duurzaam transport toegepast

- Verduurzamen transport en mobiliteit
- Uitrol netwerk laadpalen elektrische auto's
- Verduurzamen wagenpark Hengelo



Biobrandstof

Groene gas

Elektrisch

Waterstof

Thema: energie infrastructuur

De nationale en lokale energieinfrastructuur moet voldoende flexibiliteit bieden om op momenten van grote verschillen tussen vraag en aanbod een betrouwbare energievoorziening te garanderen.

Warmteplannen

100% energieneutraal in 2050



Communicatiestrategie

Nieuwe Energie Hengelo

Communicatie is ondersteunend aan alle projecten, waarbij projecten en communicatie bijdragen aan een groene beweging in Hengelo.

De rol van Gemeente Hengelo in het creëren van de groene beweging is:

1. Samenwerken met de samenleving.
2. Het goede voorbeeld geven.
3. Onbekende paden bewandelen.
4. Initiatieven mogelijk maken door mensen, middelen en mogelijkheden bij elkaar te brengen.

Uitgangspunten

In elke communicatie uiting van Nieuwe Energie Hengelo worden ten minste twee van de onderstaande uitgangspunten gecommuniceerd.

Kleine stappen

De kunst van het kleinmaken en laten zien dat het ook simpel kan. Korte termijn en kleinschaligheid zijn van groot belang. Iedereen kan een stap zetten.

Eindbeelden schetsen

Het eindbeeld laat zien waar we naar toe werken. Niets doen is geen optie. Aardgasloos is hierin de richting. Goede voorbeelden en verhalen vertellen zijn hierbij belangrijk.

Samenwerken

Samen kom je verder. Het laten ontstaan van netwerken die ingezet kunnen worden. Iedereen doet mee en draagt bij!

Positief benaderen

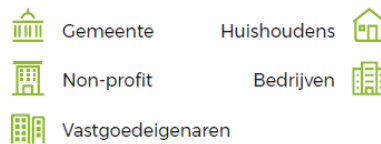
Het principe van positieve besmetting. Het inspireren van je burens. Gedrag en bewustwording gaan hand in hand.



Wat is het thema?



Wie is de doelgroep?



Projecten 2018

Alle initiatieven gaan uit van een integrale gebiedsgerichte aanpak en facilitering van initiatieven uit de samenleving. Nieuwe Energie Hengelo koppelt dit met een sterke en herkenbare visuele uitstraling in de communicatie-uitingen.

Uitvoering

Start communicatie richting doelgroep

Welke strategie passen we toe?

1. Strategie bepalen op basis van uitgangspunten
2. Welke ambassadeur(s) zetten we hier in?
3. Welke kanalen zetten we hier in?

Hoe spreken we deze doelgroep aan?

1. Welke informatie of content is relevant?
2. Welke boodschap spreekt aan?
3. Hoe wil deze doelgroep geïnformeerd worden?

Wat zijn de behoeften?

1. Waar wordt deze doelgroep blij van?
2. Waar voegen wij waarde en impact toe?
3. Wat levert het deze doelgroep op?

MEMO

Aan: gemeenteraad Hengelo
Van : college van burgemeester en wethouders
Datum: 23 juni 2020

Betreft: aanvulling op Jaarplan Duurzaamheid 2020 (onderdeel betrokkenheid raad)

Geachte heer, mevrouw,

Op 19 mei 2020 hebben wij u een brief gestuurd, met daarin als bijlage het Jaarplan Duurzaamheid 2020 (zaaknr. 3071066). In het jaarplan is het uitvoeringsprogramma opgenomen, met daarin een overzicht van de acties waaraan dit jaar wordt gewerkt. Het kan zijn dat nieuwe ontwikkelingen het noodzakelijk maken om aanvullende acties op te pakken.

Naar aanleiding van vragen vanuit het presidium, ontvangt u bijgaand een overzicht van de wijze waarop de raad betrokken is en wordt bij de verschillende acties uit het uitvoeringsprogramma.

De genoemde acties leiden tot producten, die in de actiekolom vetgedrukt zijn. De raad is betrokken bij het vaststellen van producten zoals nota's, visies en regelingen en heeft inbreng in het voortraject door bijvoorbeeld het opstellen van kaders en randvoorwaarden.

De uitvoering van een aantal acties en de daaruit voorkomende producten, vallen onder de verantwoordelijkheid van het college.

Voor alle acties geldt dat uw raad via de Planning en Control cyclus op de hoogte wordt gebracht van voornemens, voortgang en resultaten.

Duurzaamheid is veelomvattend en complex: de Regionale Energiestrategie, de Transitie Visie Warmte, grootschalige opwek, aardgasvrije wijken, mobiliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie enzovoort. We ontwikkelen korte- en langetermijnvisies, terwijl nog veel zaken onbekend zijn. We geven uitvoering aan grote opgaven die invloed hebben op de leefomgeving en werken daarbij intensief samen met bewoners, bedrijven, instanties en andere overheden.

Ook van de raad wordt hierin veel gevraagd. De materie is veelal ingewikkeld en de samenhang tussen de verschillende onderdelen maakt het overzicht soms lastig. Wij willen u daarom in overweging geven een informele bijeenkomst te organiseren, waarin wij op een overzichtelijke wijze de verschillende onderdelen en hun samenhang in beeld zullen brengen. Vanzelfsprekend gaan wij daarna graag met u in gesprek. Wij zien uw inbreng in deze bijeenkomst tevens als eerste aanzet voor het opstellen van een integrale duurzaamheidsnota.

Een dergelijke bijeenkomst zou bijvoorbeeld in de tweede helft van september kunnen plaatsvinden. Graag horen wij of u van dit aanbod gebruik wilt maken.

Overzicht raadsbetrokkenheid uitvoeringsagenda duurzaamheid

De acties staan in volgorde zoals opgenomen in het uitvoeringsprogramma

	Actie	Betrokkenheid raad	planning
1	Invulling geven aan de bijdrage van Hengelo aan de concept Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T) , in samenhang met de doelstellingen van het programma Nieuwe Energie Hengelo en het omgevingsprogramma Grootchalige opwek voor hernieuwbare energie . Dit als opstap naar het opstellen van de RES T 1.0. We zoeken locaties voor windmolens, zonnevelden op Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG) inclusief meekoppelkansen en grootschalige zon op dak	RES: Politieke markt over ambities in RES. Vaststellen RES 1.0 Omgevingsprogramma: Vaststellen kaders, randvoorwaarden en programma (zie Plan van Aanpak Grootchalige opwek) Vaststellen vervolg op Programma Nieuwe Energie Hengelo 2018-2021 Terugkoppeling via P&C cyclus	augustus/september 2020 juni 2021 najaar 2020/ voorjaar 2021 Najaar 2021
2	Opstellen transitievisie warmte (TVW) en wijkuitvoeringsplannen in samenhang met RES-T en i.s.m. Welbions, netbeheerders en afvaardiging bewonersorganisaties/bewonersinitiatieven	TVW: Informerende pol. markt Beeldvormende pol. markt over kaders/ uitgangspunten Vaststellen uitgangspunten Beeldvormende PM en Besluitvormende PM mbt TVW Wijkuitvoeringsplannen Vaststellen wijkuitvoeringsplannen Terugkoppeling via P&C cyclus	Heeft plaatsgevonden over uitgangspunten op 29-01-2020 Najaar 2020 N.t.b. op basis van TVW. Definitieve vaststelling uiterlijk eind 2021
3	De Nijverheid Aardgasvrij (1 ^e Wijkuitvoeringsplan) Integrale gebiedsgerichte aanpak 1. Bevat meerdere deelprojecten uit deze activiteitenlijst 2. Huurwoningen, particuliere woningen en (fysieke) woonomgeving Pilot voor het aardgasvrij maken i.c.m. verduurzamingsaanbod	Informerende pol. markt Keuze technisch alternatief en bestedingsvoorstel Terugkoppeling via P&C cyclus	Geweest op 3-3 volgt na de zomer (sept/okt)
4	Opvolging campagne Hengelo Aardgasvrij , wij zijn er bij i.c.m punt 15	Terugkoppeling via P&C cyclus Uitvoering door college	
5	Doorontwikkeling Energieloket naar 3.0 , resulteert onder meer in een nieuwe website en klantcontactcentrum voor informatie en ondersteuning bij de verduurzaming van particuliere woningen.	Terugkoppeling via P&C cyclus Uitvoering door college	

Vervolg volgende pagina

6	Ontwikkelen financieringsinstrumentarium voor verduurzamen woningen. Uitvoering Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) om particuliere woningeigenaren op weg te helpen met kleine maatregelen. In totaal 7000 woningen	Terugkoppeling via P&C cyclus Uitvoering door college Vaststellen uitvoeringsregeling RRE	September 2020
7	Ontwikkelingsperspectief energiebesparing voor iedere huiseigenaar (postcodecheck-product dat inzicht biedt in mogelijkheden voor energiebesparing) i.c.m. RRE	Terugkoppeling via P&C cyclus Uitvoering door college	
8	Bedrijventerreinen: Kanaalzone en Westermaat Campus a) Voortzetten van het initiatief van het BIT t.a.v. aanpak Bedrijvenpark Kanaalzone b) Opstap naar een integrale gebiedsgerichte aanpak/aardgasvrij maken c) Verduurzaming Campus i.s.m. parkmanagement	Wijkuitvoeringsplan Kanaalzone vaststellen Terugkoppeling via P&C cyclus	n.t.b. op basis van Transitievisie Warmte
9	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed (zelf het goede voorbeeld geven) en bedrijven	Uitvoering door college. Op basis van raadsbesluit loopt 3-jarig project voor verduurzaming maatschappelijk vastgoed Terugkoppeling via P&C cyclus	
10	Strategische activiteiten (Europese Greendeal, Global Goals, voorbereiding integrale duurzaamheidsnota)	Kaders voor integrale duurzaamheidsnota vaststellen Vaststellen Integrale duurzaamheidsnota Terugkoppeling via P&C cyclus	Najaar 2020 Medio 2021
11	Integratie duurzaamheid met overig beleid zoals groen en water, binnenstad, circulaire economie, duurzaam inkopen, omgevingsvisie, innovatie (Zie ook conclusie 1 en aanbeveling 1, 8 Rekenkameronderzoek)	Zie 10 Diverse (beleids)nota's zoals bijvoorbeeld het GRP etc. vormen hiervoor de basis. Reguliere terugkoppeling van acties voortkomend uit deze nota's via P&C cyclus In grote projecten (veelal door raad vast te stellen) wordt bijvoorbeeld klimaatadaptatie meegenomen	

Vervolg volgende pagina

12	Duurzame mobiliteit inclusief laadinfrastructuur	Vaststellen gemeentedeckend plan laadinfrastructuur Vaststellen nieuw Mobiliteitsplan Terugkoppeling via P&C cyclus	1 ^e helft 2021 2 ^e helft 2021
13	Faciliteren initiatieven uit de samenleving .	Afhankelijk van aard en omvang van het initiatief. Terugkoppeling via P&C cyclus	
14	Ontwikkelen dashboard data en monitoring (Zie ook conclusie 3,4 en aanbevelingen 4, 6, 7 Rekenkamer-onderzoek)	Terugkoppeling via P&C cyclus Uitvoering door college	
15	Opstellen plan van aanpak communicatie en participatie in combinatie met punt 4	Terugkoppeling via P&C cyclus Uitvoering door college	